

Зелена маса не викликає у жуйних тварин тимпанії та охоче ними поїдається.

Випас тварин на еспарцетовому пасовищі або підгодівля тварин свіжою травою сприятливо впливає на їх ріст, розвиток та продуктивність. Хоча за вмістом протеїну еспарцет дещо поступається перед люцерною але його зелена маса і сіно характеризується високою кормовою цінністю. Вміст кормових одиниць у 100 кг зеленої маси становить: у еспарцету 17,5 та у люцерни 17,9 кг, а перетравного протеїну – відповідно 2,9 та 3,9 кг. Забезпеченість однієї кормової одиниці перетравним протеїном становить у траві люцерни 220 г, а в еспарцеті – 163 г. Відмінною особливістю еспарцету від інших багаторічних трав є підвищений вміст цукру – до 60 г/кг та вміст у сухій речовині вітаміну С – до 228 мг/кг.

У насінні еспарцету містяться жирні олії, сахароза, тощо. За кількістю кормових одиниць і перетравного протеїну еспарцет перевершує сіно люцерни, конюшини, буркуну, вико-вівсяну сумішку. До того ж каротину в сіні еспарцету в 2,5 рази більше ніж у сіні люцерни, в 2 рази вище ніж у вико-вівсяній сумішці та в 7,5 рази вище, ніж у сіні злакових трав, зокрема стоколосу без-

остого. Лише за кількістю кальцію і фосфору в 1 кг сіна еспарцет дещо поступається кормам з люцерни та конюшини.

Еспарцет широко використовується для годівлі молодняка великої рогатої худоби та свиней у вигляді сіна, сінажу та зеленої маси. Причому згодовування зеленої маси еспарцету не викликає тимпанії у тварин, що притаманне для інших бобових трав.

Еспарцет у порівнянні з іншими бобовими культурами є кращою культурою для вирощування в передгірних і гірських районах нашої країни. Навіть на висоті 3000 м над рівнем моря він здатний досягти укісної стиглості протягом років використання травостою, тоді як люцерна випадає вже в першу зиму. За даними Інституту кормів, врожайність сіна еспарцету може досягати близько 12–14 т/га.

Отже, еспарцет посівний є однією із цінних кормових бобових культур і заслуговує на розширення посівних площ. Згадана культура характеризується високою поживною цінністю кормової маси, позитивною післядією в сівозмінах, накопиченням біологічного азоту в ґрунті, добре поїдається тваринами, не викликаючи при цьому тимпанії.

УДК 631.51.013:631.51.014:633.15:633.16

Шагурська Н. В., науковий співробітник

Черкаська державна сільськогосподарська дослідна станція ННЦ «ІЗ НААН»

e-mail: chdsgds.smila@gmail.com

## ПРОДУКТИВНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Метою роботи було встановити оптимальні параметри формування продуктивності ячменю ярого у зерновій сівозміні.

Дослідження проводили в польових дослідах сівозміни Черкаської ДСГДС ННЦ «ІЗ НААН». За схемою досліджується середньостиглий сорт ячменю ярого 'Воевода' з періодом вегетації до 80 днів, культура висівалася за різних систем обробітку ґрунту: оранки, поверхневого обробітку, No-till, а також при оптимізованій системі удобрення: контроль – без добрив;  $N_{45}P_{45}K_{45}$  + гумат калію (0,4 л/га) і  $N_{60}P_{60}K_{60}$  + гумат калію (0,4 л/га) у фазу кушніння.

Умови першої половини вегетаційного періоду 2024 року були критичні для зростання ячменю ярого на варіантах системи нульового обробітку, друга половина вегетаційного періоду рослин була несприятливою через посуху.

Основними забруднювачами посівів ячменю ярого виступали щиряця лободовидна, лобода біла, пlosкуха звичайна.

Максимальні дози рухомих форм азоту та фосфору під посівами ячменю спостерігаємо за по-

верхневого обробітку, а мінімальні – за систем нульового обробітку.

Дослідження ефективності різних доз добрив на якість продукції ячменю ярого показали, що вміст білку знаходиться у прямопропорційній залежності від рівня удобрення по усіх типах обробітку з найнижчими показниками на контролі без добрив та найбільшими за дози добрив  $N_{60}P_{60}K_{60}$ . По обробітках вміст білку найбільший за No-till по поверхневому обробітку (9,98–10,76%), а найнижчий на оранці (9,90–10,32%).

На підставі проведених досліджень урожайність у сорту 'Воевода' на неудобрених варіантах була найменшою і становила – 3,01–3,20 т/га за різних обробітків, а максимальний рівень урожайності ми отримали при удобренні  $N_{60}P_{60}K_{60}$  по оранці – 3,52 т/га.

Найбільший приріст урожаю (0,71 т/га) порівняно з контролем отримали при максимальному удобренні на оранці. За всіх досліджуваних обробітків ґрунту найменший рівень урожайності забезпечив варіант без добрив (контроль).